

МЕССИЯ

Л. М. Абдалла

АХМЕД АЕМÆ ХАМДИ

Ахмед кусынмæ бацыд иу къантормæ. Бынтон раст нæ уайд, йæ куыстæй уый райгонд нæ уыд, зæгъгæ, афтæ зæгъын, фæлæ йын зын уыд хистæримæ кусын – йæ разамонæг ын кæддæриддæр æмбарын кодта, йæ æцæг арæхстдзинæдтæ равдисыны фадат Ахмедæн кæй нукуы уыздæн, уый. Куыддæр-иу хайад исты вазыгджын лæвæрд райста, афтæ иу разамонæг кæддæриддæр уыд се 'хсæн, цæмæй-иу æппæт кад йæхи бакодтаид.

Ахмед бирæ хæттыты хъуыды кодта йæ куыст фæивыныл. Фæлæ базар уыд карз æмæ уыцы рæстæджы æнцон нæ уыд исты хуыздæр куыст ссарын. Уымæй дарддæр ма йæ куыстмызд уыд, æндæр куыстыты йын цас дæттынмæ хъавыдысты, уымæй бирæ фылдæр, афтæмæй-иу Ахмед уæддæр баззад уыцы фирмæйы. Уый йæхицæн дзырдта, зæгъгæ, йæ хъæуы æхца, цæмæй дара йе 'мкъайы æмæ йе 'ртæ сывæллоны. Ахмед буц уыд йæ сывæллæттæй, уæлдайдæр та Хасанæй, хистæр лæппуйæ – уый ахуыр кодта инженеры дæсныадыл университеты.

Æмæ иухатт хайады æрцыд, æппæт дæр хуыздæрæрдæм цы фæивта, ахæм хъуыддаг. Кусынмæ сæм æрбацыд Хамди, кæцы Ахмедæй уыд цъус кæстæр, кæддæриддæр уыд хорз зæрдæйы уагыл, уыд тынг хъæлдзæг, уымæ æнцон уыд кусын. Боны фæстагмæ Ахмедæн куысты фæзынд хæлар! Уыдон иу сихор хордтой иумæ æмæ-иу куысты фæстæ дæр æмбæлдысты. Хамдийæн дæр уыд æмкъай æмæ йын Хуыцау раарфæ кодта цыппар сывæллонæй – дыууæ лæппу æмæ дыууæ чызгæй.

Тынг тагъд Ахмед æмæ Хамди хорз лымæнтæ систы, райдыдтой кæрæдзимæ уазæгуаты цæуын. Хорз сæм касти, афтæ хуымæтæгæй кæй ис абадын æмæ аныхæстæ кæнын цай цымгæйæ! Рæстæг цыди, уыдон та дзырдтой æмæ дзырдтой алыхуызон темæтыл.

Райдианы сæ ныхæстæ уыдысты фылдæр куысты тыххæй, фæлæ куыд фæстагмæ арæхдæр уынаффæ кæнын райдыдтой царды ахсджиагдæр фарстытыл. Сæ дыууæйæн дæр лæмбынæг ахаст уыд динмæ, фæлæ сæ дин иртæсыд. Ахмед уыд пысылмон, æмæ йæ хуыздæр хæлар Хамди та æдзух каст Библи æмæ уыд Мессийы (*Аль-Маших*) фæдон.

Фæлæ Ахмеды æцæг дисы æппæрста уый, æмæ цас Хамдийы тынгдæр зыдта, уый бæрц стырдæр аргъ кæнын райдыдта йæ уырнынадæн æмæ йæ цардæн Хуыцауимæ. Ахмед райдыдта æмбарын, йæ хæларæн кæй ис ахæм хæстæг ахастытæ Хуыцауимæ, кæцытыл уый йæхæдæг хъуыды дæр

никуы акодтаид, æмæ йæ уый тынг 'сцымыдис кодта. Ахмед аскъуыддзаг кодта, Хамдийы цард Хуыцауимæ æнæмæнг дæр баст у растдæр Мессимæ. Бæлвырд хъуыдыйы Ахмед дæр æууæндыд Мессийыл, фæлæ æндæрхуызон. Ахмеды уырныдтой, Йесойы, Мариаы лæппуйы (*Иса Ибн Мариам*) тыххæй Хъораны цы фыст уыд, æппæт уыдон. Уый стыр кад кодта Мессийæн. Ахмед зыдта; Мессия чызг Марийæ (*Мариам Аль-Атра*) кæй райгуырд, Хуыцауы фæндонмæ гæсгæ бирæ диссæгтæ кæй сарæзта æмæ Хуыцауæй Евангели (*Аль-Инжилъ*) кæй райста, уый. Уый æмрæстæджы ма Ахмед æмбæрста уый, æмæ Мессийы цардæй кæй зоны æрмæстдæр иуæй-иу скъуыддзæгтæ æмæ йæ арф фæндыд, æгæрыстæмæй Хъораны дæр афтæ бирæ нæмттæ лæвæрд кæмæн ис, Хуыцау уыцы стыр минæвары (*расул*) тыххæй фылдæр базонын!

Боны фæстагмæ иухатт Ахмед, йæ цымыдисдинадыл фæуæлахиз уæвгæйæ, аскъуыддзаг кодта йæ хуыздæр хæлар Хамдийы Мессийы тыххæй бафæрсын. Уыцы скъуыддзаг йæ фæдыл расайдта бирæ цымыдисон ныхæстæ.

ХУЫЦАУЫ УÆРЫКК

– Радзур ма мын Йесойы, Мариайы лæппуйы тыххæй. Фæнды мæ Уый тыххæй фылдæр зонин.

Хамди иу цъус ахъуыды кодта, стæй загъта:

– Кæд дæ фæнды, Мессия дунемæ цæмæн æрцыд, уый бамбарын, уæд æнæмæнг хъуамæ базонай нывонды нысаниуæг.

– Нывонд? Цæй кой кæныс? – бафарста йæ Ахмед.

Хамди дзуапп ратта:

– Мах нывонды хъуыды æмбарæм *Ид-Аль-Атха* (нывонды бæрæгбоны) цæвиттонæй. Ды йæ зонис, уый нысан цæуы уыцы цау, нывондæн йæ фырты æрхæссыны тыххæй Хуыцау Аврааммæ (*Сайдна Ибрагим*) куы бахатыд, уæд. Æмæ уæдæ цы бауыдаид Авраамы фырт, Хуыцау (*Аллах*) нывонд уый тыххæй куыд фиддæн (*фида*), афтæ куы нæ равзæрстаид, уæд?

– Измаил амардаид, – дзуапп ратта Ахмед.

– Раст уый мидæг ис нывонды хъуыды, – загъта Хамди. – Иу чидæр амæлы иннæйы кæйдæр бæсты. Хуыцау æрæрвыста фыс, уый æрхастой йæ бæсты нывондæн. Æз дæр дæн Авраамы фырт цы уавæры ис, ахæм уавæры. Æз дæн мæлæты дæлбар.

– Уымæй дæ цы зæгъын фæнды? – чысыл фæкъæмдзæстыг уæвгæйæ, бафарста Ахмед.

Хамди серъезон æгъдауæй дзуапп ратта:

– Библийы (Сыгъдæг Чиныджы) фыст ис:

«Тæригъæды тыххæй фиддон – мæлæт.» (1)

Мæ тæригъæды тыххæй фиддон у мæлæт. Æз тæригъæджын дæн. Раст у, адæмы раз æз зынын хæрзæгъдау адæймаджы хуызæн. Æз кувын æрвылбон дæр, кæсын Хуыцауы Дзырд, лæггад Йын кæнын. Фæлæ Хуыцауы раз æз тæригъæджын дæн. Цымæ ис, Хуыцауы раз æххæст чи у, иунæг ахæм адæймаг? – бафарста Хамди.

– Нæй! – загъта Ахмед. – Æххæст у æрмæстдæр иунæг Хуыцау.

– Æмæ уæдæ Хуыцауы раз иуылдæр тæригъæджынтæ сты, раст нæу? – уæд æй бафарста Хамди.

– Раст у, кæй зæгъын æй хъæуы, – сразы и Ахмед.

– Æмæ уæд æз дæр дæн, Авраамы фырт цы уавæры ис, ахæм уавæры–мæлæты æлгъыстаджы бын. Фæлæ кæм ис уæд мæ тæригъæддзинæдты

тыххæй нывонд? Чи зоны, Хуыцау рарвыста нывонд, куыд ралхæд мæн тыххæй дæр? – Дарддæр æй фарста Хамди.

Ахмæд нæ зыдта, цы загътаид, уый. Хамди дарддæр дзырдта:

– Иоанн Аргъауæг (*Яхья Ибн Захарья*), кæцы Мессиимæ æмрæстæджы цард, фыццаг хатт Йæ куы федта, уæд загъта:

«Мæнæ Хуыцауы Уæрыкк, Кæцы нсы Йæхимæ дунейы тæригъæд!» (2)

Мессия нæ уыд адæймаджы уæрыкк. Уый уыд Хуыцауы Уæрыкк. Уый æрцыд Хуыцауæй. Уый æрцыд уæларвæй. Хуыцауы Уд (*Рух Аллах*) æраууон кодта чызг Мариайыл (*Мариам Аль-Амра*), уый басывæрджын, æмæ ныййардта фырт. Ды куыд зоныс, афтæмæй Йæ хонынц: Йесо, Мариайы лæппу, Хуыцауы Дзырд (*Каллимаат Аллах*) æмæ Хуыцауы Уд (*Рух Аллах*). Уый уыд сыгъдæг. Уый æрцыд уæларвæй, куыд Хуыцауы Уæрыкк, афтæ. Мессия сбæлвырд кодта, Уый Хуыцауы Уæрыкк кæй у, уый, Хуыцауы раз сыгъдæг æмæ æххæст цард фæкæнгæйæ. Уый нукуы хъуыд дзурын: «Курын стыр Хуыцауæй хатыр (*Астагфер Аллах Аль-Азим*), уымæн æмæ Уый æцæгдæр уыд Хуыцауы сыгъдæг Уæрыкк. Гъе, фæлæ куыд Хуыцауы Уæрыкк, афтæ Уый æрцыд, цæмæй Йæхимæ райса дунейы тæригъæд. Уый хъуамæ æрцыдаид нывондæн хаст. Æмæ афтæ дæр æрцыд. Уый Йæ цард мæлæтмæ бархийæ куы ратта, уæд. Фæлæ Уый райгас мæрдтæй. Удæгасæй Уый схæццæ уæларвмæ. Æмæ иухатт Уый æрыздæхдзæн ацы дунемæ.

Хамди иуцъус æнæдзургæйæ алæууыд, бакаст Ахмедмæ æмæ загъта:

– Æз дæр дæн, Авраамы фырт цы уавæры ис, ахæм уавæры, æз дæн мæлæты дæлбар. Фæлæ ис нывонд мæ тæригъæдты тыххæй Мессийы, Хуыцауы сыгъдæг Уæрычы фæрцы. Ныр уыцы Уæрыккы фæрцы Хуыцау хъары æппæт нæ тæригъæдты хатыр æмæ æнусон цард дзæнæты (*джанна*). Мессия Йæхимæ айста æппæт адæмы тæригъæдтæ, уыцы нымæцы дæ тæригъæдтæ дæр, Ахмед.

Ахмед бирæ фæбадт æнæдзургæйæ, хъуыдыты ацыд. Цасдæр рæстæджы фæстæ уый загъта:

– Кæд æмæ Мессия йæхимæ райста æппæт дунейы тæригъæдтæ, уæд æз ма хъуамæ амæлон. Æмæ уæдæ афтæмæй мæнæн ныридæгæн ис æнусон цард.

– Ахмед, – загъта Хамди, – зæгъæм, дæуæн у дæ гуырæн бон æмæ дын дæ дуар хойы Мессия. Уымæн Йемæ ис лæвар æмæ дын Уый зæгъы:

«Ахмед, мæн фæнды дæуæн иу лæвар бакæнын, æмæ уым ис тæригъæддзинæдты ныххатыр кæнын, æнусон цард æмæ Хуыцаумæ удыгас сæрмагонд æмхицзинад тæккæ абон. Фæлæ ис бæлвырд домæнтæ. Ды хъуамæ дæ тæригъæдтыл æрфæсмон кæнай, раргом кæнай дæ тæригъæдтæ æмæ дæу тыххæй Мæ нывонды фæрцы хатыр райсай. Кæд ды райсай уыцы лæвар, уæд дæу у, кæннод – нæ!»

Ахмед хъуыды кодта, ныртæккæ цы фехъуыста, ууыл. Уый цъус схæццæ ис æмæ нæ зоны, цы зæгъа, уый.

– Æвæццæгæн, ды æнхъæлыс цæй æнахуыр цæвиттон у, – загъта Хамди. – Фæлæ рæстдзинад уый мидæг ис æмæ æрвылхатт дæр, Хуыцауы искæцы лæггадгæнæг Мессийы фæрцы Хуыцаумæ фæндаг куы фембарын кæны, уæд уый у цымæ мæрддæй æрыздæхæг Йесо, Мариаы лæппу нын нæ дуар æцæгдæр Йæхæдæг хойы уый хуызæн. Уый афтæ дæр загъта Библийы:

«Мæнæ, лæууын дуары раз æмæ хойын. Кæд исчи фехъуса Мæ хъæлæс æмæ дуар бакæна, бацæудзынæн уымæ æмæ æхсæвæр хæрдзынæн йемæ æмæ уый Мемæ.» (3)

Хамди дарддæр дзырдта:

– Мессийæн дуар байгом кæнын æмæ Йæ дæхи цардмæ бахонын, цæмæй дын Уый ацахада дæ цæхх æмæ кæрдзынæй æмæ демæ ныхас кæна – уый у, мæнæн дæр æмæ æндæр искæмæн дæр Хуыцауы лæвар райсыны хуызæн.

– Мæн фæнды, цæмæй ды зонай, Хамди, – загъта Ахмед, – Мессийы тыххæй ныртæккæ ды цы загътай, уый мын мæ зæрдæ тынг кæй бацагайдта, уый. Мæн нырма бирæ ахъуыды кæнын хъæуы нæ ныхасыл. Фæлæ мæ фæнды Мессийы тыххæй ноджы фылдæр фехъусын, иннæ хатт куы фембæлæм, уæд.

– *Аль-саламо алейкум* (уадз фарн демæ уæд).

– *Алейкум аль-салам* (æмæ демæ дæр фарн).

ХУЫЦАУЫ ДЗЫРД

– Ай размæ мын Йесойы, Мариайы лæппуйы тыххæй цы дзырдтай, уый мæн хъуыдытыл бафтыдта, – арæхстгай райдыдта дзурын Ахмед. – Ныфс мæм ис, ды мæм кæй нæ фææхъыг уыдзынæ уымæй, фæлæ мæнмæ ис, цалынмæ Мессийы тыххæй нæ ныхас адарддæр кæнæм, уæдмæ мæ дзуаппытæ райсын кæмæн фæнды, цалдæр ахæм фарсты.

– Кæй зæгъын æй хъæуы, цæй, ма æфсæрмы кæн, – дзуапп ратта Хамди, Ахмæд цæуыл дзурынмæ хъавыд, уый æнкъаргæйæ.

Ахмæд арæхстгай райдыдта:

– Ды хорз зоныс, мах, пысылмæттæ кæй æууæндæм æрвон чингуытыл: Аль-Таурах (*Мойсейы Фондз чиниджы*), Аль-Забур (*Давиды Псаломтæ*), Аль-Инжилъ (*Йесойы Евангели*) æмæ Сыгъдæг Хъораныл. Фæлæ мæнæн амыдтой уый, æмæ Хъораны йедтæмæ иннæ чингуытæ кæй сзыгъуыммæ кодтой иудейтæ æмæ чырыстæттæ, уымæй дæр уый бæрц æмæ сæ мидæг фыст цы ис, уыдоныл зæрдæ бадарын нæй. Уымæ гæсгæ ды кæуыл æууæндыс, уыцы Сыгъдæг Чиныг (Библи) сзыгъуыммæ и (*мохарраф*) æмæ у æцæгдзинады æмæ мæнгдзинады хæццæ.

– Æмæ цымæ дæ бон у æрбавдисын уымæн исты историон бæлвырдгæнæнтæ уæддæр? – бафарста Хамди.

Ахмед чысыл ахъуыды кодта, фæлæ диссагæн рагом кодта, кæй нукуы ницы фехъуыста, æрмæст уынаффæтæй дарддæр, æнæ исты историон бæлвырдгæнæнтæй.

Хамди дарддæр дзырдта:

– Зæгъ ма мын, дæ хорзæхæй, кæд æрцыд уыцы æнхъæлгæ зыгъуыммæдзинад æмæ иудазыгæй куыд уыд уый сæххæстгæнæн?

– Нæ, мæ бон нæу, – фæуыргъуыйау и Ахмед. – Ахæм æхсызгон фарстатæн мын нукуы ничи дзуапп ратта.

Цасдæр сабыр алæууыны фæстæ Хамди бафарста:

– Гæнæн ис æмæ сфæлгондзай, цæмæй Хъоран зыгъуыммæ æрцæуа, уый?

– Астагфер Аллах! (*Хуыцау ныххатыр кæн!*) – фæхъæр кодта Ахмед. – Уый гæнæн бынтондæр нæй, уырнонтæ нукуы райстаиккой, ахæм хъуыдымæ Хъоранмæ æвналгæ дæр чи бакодтаид, уый.

Хамди дзуапп ратта:

– Æмæ уæдæ ды цæмæн хъуыды кæныс æмæ махæн æндæр ахаст ис Библимæ? Куыд дæ бон уыд ахъуыды кæнын æмæ æцæг уырнонтæн сæ бон бацыдаид, Сыгъдæг Фыст чи аивтаид æмæ Библи чи сзыгъуыммæ кодтаид, уый райсын? Мæн уырны, арв æмæ зæхх чи сфæлдыста, уыцы Хуыцау, æппæтзонæг æмæ æппæтхъомысджын Хуыцау. Уымæ, адæмæн

Йæ Дзырд чи радта, ис уыцы Дзырд бахъахъхъæныны бартæ дæр.

Хамди комкоммæ бакаст Ахмедмæ æмæ йæ бафарста:

– Дæу уырны, æппæт дæр Хуыцауы фæндонмæ гæсгæ кæй цæуы, уый?

– Уырны мæ, – загъта Ахмед.

Хамди дарддæр дзырдта:

– Æмæ уæдæ дæу æцæгдæр уырны, райдианы Хуыцау дунемæ Йæ Дзырд кæй рарвыста, æмæ уый фæстæ та кæй аскъуыддзаг кодта: уадз æмæ уый зыгъуыммæгонд æрцæуæд? Æви Æппæтхъомысджынæн нæ фаг кодтой тых æмæ хицауиуæг йæ бахъахъхъæнынæн?

Ахмед сразы и:

– Раст у, кæй зæгъын æй хъæуы, Хуыцауæн йæ бон у Йæхи сæрмагонд дзырд бахъахъхъæнын.

– Зоныс, Ахмед, – загъта Хамди, – Библи у диссаджы чиныг; уый фыстой æввахс 1400 азы дæргы! Йе сконды сты Аль-Таурах (*Мойсейы фондз чиниджы*), Аль-Забур (*Псаломтæ*), Аль-Инжиль (*Евангели*), æмæ, апостолтæ (*русул*) æмæ Хуыцауы пехуымпартæ (*анбия*) кæй ныффыстой, бирæ æндæр ахæм чингуытæ.

Библи дих у дыууæ хайыл: Зæронд Фæдзæхст, цыран дзырд цæуы, Мессия цалынмæ райгуырд, уæдмæ цы уыд, ууыл æмæ Ног Фæдзæхст, кæцы райдайы дунемæ Мессийы æрцыдæй. Библи фыст цыд æртæ æндæрхуызон æвзæгтыл.

– Кæцы æвзæгтыл? – бацымыдис кодта Ахмед.

– Рагон дзуттаг, арамейаг æмæ грекъаг æвзæгтыл, – дзуапп ратта Хамди.– Хуыцау спайда кодта æндæр æмæ æндæр адæймæгтæй, ацы дзырд дæтгæйæ: иуæй-иутæ дзы уыдысты паддзæхтæ æмæ æлдæрттæ, иннæтæ – фиййæуттæ æмæ кæсагахсджытæ. Библи æцæгдæр Хуыцауы диссаг у, уымæн æмæ йæ кæд фыстой афтæ бирæ рæстæг æмæ афтæ бирæ адæм, уæддæр æмткæй у иу чиныг. Ис, æппæт Библийы æвдыст чи цæуы, иу ахæм темæ. Ахмед, раст уыцы темæ у Мессия (*Аль-Маших*).

– Æмæ, цымæ æцæгдæр, уыцы 1400 азы дæргы Хуыцау дзырдта Мессийы тыххæй? – дисгæнгæ бафарста Ахмед.

– Ахмед, – йæ мидбылты бахудт Хамди, – Хуыцау Мессийы тыххæй дзуры æппæт историйы дæргы, суанг абоны онг.

– Æмæ цымæ уый гæнæн ис?– фæдызæрдыг Ахмед.

– Кæй зæгъын æй хъæуы – Уымæн æмæ Хуыцауы бон алцыдæр у, – дзуапп ратта Хамди. – Фæлæ уый тыххæй махæн аныхас кæнын нæ бон бауыдзæн иннæ фембæлды рæстæджы.

– Хорз, нæхъæцынимæ æнхъæлмæ дæм кæсдзынæн, – загъта Ахмед.

– *Аль-саламо алейкум.*

– *Алейкум аль-салам.*

ХУЫЦАУЫ НЫВОНД

– Æз тынг цымыдис кæнын, Мессийæн йæ бон куыд у æппæт Библийы сæйраг темæйæ уæвын, уымæ, – загъта Ахмед.

– Хъуыды ма кæныс, Мессийы тыххæй мах дзырдтам, нæ тæригъæд нын чи ахаста, куыд Хуыцауы Уæрыкк, афтæ? – бафарста Хамди.

– Кæй зæгъын æй хъæуы, куыд æй хъуамæ ферох кæнон, – дзуапп ратта Ахмед.

– Хуыцау нын нывæндты тыххæй амыдта Йесойы, Марийы лæппуыы онг æппæт историйы дæргъы, – загъта Хамди.

– Фæлæ куыд? – бафарста Ахмед.

– Зæгъæм, цал адæймаджы цард зæххыл Каин (*Кабиль*) æмæ Авелы (*Хабиль*) рæстæджы? – бафарста Хамди.

Ахмедмæ диссаг фæакаст уыцы фарст, фæлæ дзуапп ратта:

– Цыппар: Адам, Ева (*Хава*), Каин æмæ Авель.

– Æрмæстдæр цыппар, – загъта Хамди. – Фæлæ уыдон нырид æмбæрстой, Хуыцауæн табу кæнæн ис æрмæстдæр нывонды фæрцы. Куыд æй хъуамæ зыдтаиккой? – бафарста Хамди æмæ дарддæр дзырдта:

– Уымæн æмæ уыдон зыдтой, Хуыцау сыгъдæг æмæ раст кæй у æмæ адæймаг та тæригъæдджын, æмæ йæ хъæуы нывонд йæ тæригъæдтæй йæхи ралхæды тыххæй.

Ной (*Сайедна Нух*) Хуыцауæн табу кодта нывонды фæрцы; Авраам (*Сайедна Ибрагим*) дæр – нывонды фæрцы, Моисей (*Сайедна Муса*), Давид (*Сайедна Давуд*), æппæт апостолтæ æмæ пехуымпартæ дæр Хуыцауæн табу кодтой нывонды фæрцы. Ды уый зоныс æмæ æз дæр Хуыцауæн кæй табу кæнын раст афтæ?

– Нæ, ныр ды хъазыс, загъта Ахмед. – Ды базармæ дæр куы нæ цæуыс нывондæн кæй æрхæссай, цæмæй ахæм фыс балхæнай, уый тыххæй, – бахудти уый.

– Æз Хуыцауæн табу кæнын, нывондæн хаст куы ‘рцыд, уæд мын мæ тæригъæдтæ чи ахаста, уыцы Мессийы, Хуыцауы Уæрыччы фæрцы, – дзуапп ратта Хамди. – Уый фыст ис Сыгъдæг Чиныджы (Библийы):

“Уымæн æмæ ну у Хуыцау, ну у æхсæны лæг дæр, Хуыцауæй адæймагты æхсæн, адæймаг Йесо Чырысти, Йæхи раттæг æппæты балхæныны тыххæй.”(1)

Ис æрмæстдæр иунæг Хуыцау æмæ æрмæстдæр иунæг æхсæны лæг Хуыцау æмæ адæмы ‘хсæн – Мессия, кæцы Йæхи алкæй тыххæй, æмæ дæу тыххæй дæр, Ахмед, ратта ралхæды нывондæн. Æппæт историйы дæргъы, суанг абоны онг, адæймаг удæгас Хуыцауæн кувы нывонды руаджы.

– Мæнмæ афтæ кæсы æмæ дæ æз æмбарын райдыдтон, фæлæ мын æй лæмбынæгдæр бамбарын кæн, цæмæй райсон æххæст ныв, – загъта Ахмед, ныртæккæ цы фехъуыста, ууыл хъуыды кæнгæйæ.

Хамди, ахъуыды кæнгæйæ загъта:

– Хуыцау байгом кодта нывонды нысаниуæг æмæ хъуыды историйы, æмæ уæлдайдæр та Моисейы (*Сайдна Муса*) Таурахы (*Моисейы фондз чиньджы*) фæрцы. Закъоны (*Аль-Шариа*) равгон ахуырад нывонды нысаниуæджы тыххæй, куыд тæригъæдтæй ралхæды тыххæй, бæрæг у Фыстады дарддæры дзырдтæй:

«Æмæ уæвгæ алцыдæр закъонмæ гæсгæ сыгъдæггонд цæуы тугæй, æмæ æнтуг акалгæйæ нæ вæййы хатырдзинад.» (2)

– Фæлæ нывæндты тыххæй æппæт уыцы ахуырад баст куыд у Йесоимæ, Мариаы лæппуимæ? – бацымыдис кодта Ахмед.

– Мæнæ афтæ, – загъта Хамди. – Нывонды хъуыдыы тыххæй ахуырадимæ ма пехуымпартæ бирæ алыхуызон пехуымпардзинаedtæ кодтой Мессийы тыххæй. Уыцы пехуымпардзинаedtы 'хсæн уыд ахæмтæ дæр, кæцыты дзырдæуыд, зæгъгæ, Мессия дунемæ куы 'рцæуа, уæд Уый Йæхи нывондæн æрхæсдзæн, куыд нæ тæригъæдтæй ралхæд, афтæ.

Хамди систа Библи, байгом æй кодта æмæ йæ равдыста Ахмедæн. – Дæхæдæг æм æркæс æмæ лæмбынæг бакæс, Мессийы нывонд куыд æрфыст уыд, уый. Фыста йæ пехуымпар Исаия, Мессийы æрцыдæй 700 азы раздæр:

«Фæлæ Уый Йæхимæ айста нæ æдыхдзинаedtæ æмæ нын ахаста нæ низтæ; æмæ мах та æнхъæлдтам, Уый цавд, æфхæрд æмæ куынаггонд уыд Хуыцауæй. Фæлæ Уый хъæдгомгонд æрцыд нæ тæригъæдты тыххæй æмæ хъызæмар кодта нæ æнæдиндзинаedtы охыл; нæ дунейы æфхæрд уыд Ууыл æмæ Йæ цæфтæй мах сдзæбæх стæм. Мах не 'ппæт дæр ныппырх стæм фыстау, алчи дæр нæ йæ фæндагыл адзæгъæл; æмæ Хицау Ууыл сывæрдта нæ æппæты тæригъæдтæ. Уымæн фыдмитæ кодтой, фæлæ хъызæмар кодта бархийæ, æмæ Йæ дзых нæ бакодта; куыд фыс, афтæ Уый конд æрцыд æргæвдынмæ, æмæ, куыд уæрыкк йæ æлвынаджы раз у æнæсыбыртт, афтæ йæ дзых нæ бакодта.» (3)

Ахмед, пехуымпарон дзырдтæ йæм тынг бахъаргæйæ, дисгæнгæйæ загъта:

– Æмæ æцæгдæр уый фыст æрцыд Йесоийы, Мариаы лæппуы райгуырдæй бирæ æнусты раздæр?

– Кæй зæгъын æй хъæуы, – загъта Хамди. – Æмæ пехуымпардзинадмæ гæсгæ Мессия хъуамæ равзæрдаид пехуымпар Давиды (*Наби Давд*) мыггагæй. Мессийы 1000 азы раздæр чи цард, уыцы Давид, тынг раст æрфыста йæ фидæны байзæддаг Мессийы байтыгъд. Ды зоныс уый, æмæ байтындзын кæй уыд иттæг сындæг æмæ хъызæмары мæлæты æфхæрдты амал. Цасдæр рæстæджы фæстæ байтыгъд æрцæуджыты стджытæ

æлвæсыдысты æрхджытæй æмæ ма уымæ иумæ уыдон тыхстысты фырдойныйæ. Пехуымпар Давид фыссы:

«Æз æркалдтæн, куыд дон: ме стджытæ нуылдæр æрызгъæлдысты; мæ зæрдæ сси, куыд мыдадз, стадис мæ хуылфыдзауматы æхсæн. Мæ тых бахус, куыд дурыны саст; ме 'взаг баныхæст мæ хурхыл, æмæ ды ныккодтай мæн мæлæтон сьджытмæ. Уымæн æмæ куыйтæ æртыхстысты мæныл, фьдгæнджыты тыгуыр æрбамбырд мæныл, нырраехуыстой мæ къухтæ æмæ мæ къæхтæ. Банымайæн уанд ме стджытæ се 'ппæт, уыдон та кæсынц æмæ кæнынц мæнæй уынинаг. Уарынц се 'хсæн мæ дарæстæ, æмæ мæ æддаг дарæсыл хæлттæ æппарынц.» (4)

Ацы раст æрфыст ныффыста Давид, кæд ацы хуызæй æфхæрд йæ рæстæджы бынтондæр пайда нæ кодтой, уæддæр. Уый æрымысыдæуыд бирæ фæстæдæр æмæ дзы Мессийы дуджы пайда кодтой ромæгтæ.

– Æз афтæ æмбарын, дæу зæгъын фæнды, æппæт рагзагъдтытæ æххæст æрцыдысты Йесойы, Мариайы лæппуйыл, – загъта Ахмед.

– Раст у, æмæ канд уыдон нæ, фæлæ ма бирæ æндæр пехуымпардзинæдтæ дæр комкоммæ æххæст æрцыдысты Мессийыл, – дзуапп ратта Хамди. – Цауты рæнхъы Мессия Йæхæдæг дæр бæлвырд кодта, зæгъгæ, Уый æрцыд Йæ цард ралхæнынаг раттынмæ (*фида*) – кæнæ, Уый Йæхæдæг куыд загъта Йæхи тыххæй:

«Уымæн æмæ Адæймаджы Фырт уый тыххæй не 'рцыдис, цæмæй Уымæн лæггад кæной, фæлæ цæмæй балæггад кæна æмæ Йæ Уды ратта бирæты балхæныны тыххæй.» (5)

– Ахмед, ныр ды уыныс, нывонды тыххæй Хуыцауы ахуырад æвдыст цæуы æнæхъæн Библийы æмæ æппæт дæр æххæст кæй цæуы Мессийыл?

– Хамди, – загъта Ахмед, – æз уый тыххæй раздæр никуы фехъуыстон. Уый уыд тынг цымыдисон. Мæн хъæуы ноджы рæстæг, цæмæй ахъуыды кæнон ууыл, фæлæ ма тыхс, æз та тагъд æрбацæудзынаг æмæ мæм уыдзæн ноджы фылдæр ног фарстытæ.

– Дæ хорзæхæй, ацы Библи айс мæнæй лæварæн, – загъта Хамди. – Райдай Ног Фæдзæхстæй, уым дæуæн дæ бон у бакæсын Мессийы царды тыххæй, Йæ æгъуыст диссæгты æмæ Йæ ахуырады тыххæй.

– Стыр бузныг, – дзуапп ратта Ахмед, – Æз бирæ цыдæртæ фехъуыстон «Чынджы адæймæгты» (*ахл аль-китаб*) тыххæй, фæлæ чыныгæн йæхи никуы ма кастæн. Мæн æцæгдæр тынг фæнды Йесойы, Мариайы фырты диссæгты æмæ ахуырады тыххæй бакæсын.

– *Аль-саламо алейкум.*

– *Алейкум аль-салам.*

ТÆРИГЪÆД

– Хамди, – æгъгъæд сындæггай райдыдта Ахмед, – зоныс, æз Мессийыл хъуыды кодтон нæ фæстаг фембæлдæй фæстæмæ, Уый Йæ цард æппæт адæймагады тæригъæддзинæдты фидынæн куыд радта, ууыл. Фæлæ ис, йæ бамбарын мæ кæмæн фæнды, иу ахæм цыдæр – кæцæй равзæрыд тæригъæд? Æппæт адæймагтæн цæмæн ис тæригъæдимæ уыцы проблематæ? Нæ мын бамбарын кæндзынæ уый? – серъезон хъæлæсы уагæй йæ бафарста Ахмед.

– Мæнмæ гæсгæ мæ бон бауыздзæн уый бамбарын кæнын, – дзуапп ратта Хамди. – Фæлæ мах райдайын хъуыд сæрæй, цæмæй бамбарæм, тæригъæд кæцæй фæзындис, уый.

Таурахы (Мойсейы фондз чиныджы) мах кæсæм, зæгъгæ, Хуыцау дуне æмæ адæймагады куы сфæлдыста, уæдæй фæстæмæ Уый адæймагæн бынат скодта дзæнæты (*джанна*). Дзæнæты адæймаг уыд бынтон сыгъдæг æмæ цард æххæст фидыцы Хуыцауимæ. Фæлæ, дæхæдæг дæр æй куы зоныс, æрцыд дзæнæты уыцы цард чи фехæлдта, ахæм цыдæр. Æмæ уæдæ цы æрцыд, Ахмед?

– Æвæццæгæн, æрцыд сайтан æмæ алцыдæр фехæлдта, – загъта Ахмед.

– Раст у! – дзуапп ратта йæм Хамди. – Хуыцау адæймагæн нæ ратта хорздзинады æмæ æвзæрдзинады базоныны бæласы дыргътæй бахæрыны бар. Адамæн куыд загъта, афтæ:

“Дыргъдоны алы бæласæй дæр ды хæрдзынæ, фæлæ хорздзинады æмæ æвзæрдзинады базоныны бæласæй, ма дзы бахæр уымæй; уымæн æмæ уыцы бон уымæй куы акомдзаг кæнай, уæд мæлæтæй амæлдзынæ.» (1)

Фæлæ æрцыд сайтан калмы хуызы æмæ фыдæвзарæны бакодта Адам æмæ Евайы, уыдон Хуыцаумæ коммæ нæ бакастысты æмæ бахордтой уыцы дыргъæй. Уый æркодта адæймагады сафæг фæстиуджытæм – уæдæй фæстæмæ тæригъæд бацыд адæймаджы æмæ ссис йæ хай, æмæ адæм се ‘ппæт дæр ахæм хуызы систы тæригъæдджынтæ.

– Уырны дæ уый, æмæ адæм се ‘ппæт дæр систы тæригъæдджынтæ? – фæдызæрдыг Ахмед. – Мæнæн зын у уый райсын. Куыд ис уый гæнæн æмæ уыдон се ‘ппæт дæр суой тæригъæдджынтæ?

– Адæймаг ссис, кæй бахордта, раст ахæм дыргъы хуызæн, – загъта Хамди. – Уый ссис хорздзинады æмæ æвзæрдзинады æнахуыр змæст.

Хаттæй-хатт æрцæуы афтæ, æмæ иу адæймагæн йæ бон у саразын иттæг хорз æмæ уæздан хъуыддæгтæ, æмæ уый фæстæ февналдзæн æмæ сараздзæн фæлывд цыдæр, сараздзæн мæнгард ми, кæнæ йæхи бакæндзæн йæ хионы ис. Иуырдыгæй, адæймаг вæййы уарзæгой æмæ аудаг, иннæрдыгæй та – гæнæн ис, уа йедзаг хæлæгдзинадæй, хиуарзондзинадæй, æнæуынондзинадæй, монцæй æмæ æндæр тæригъæдджын миниуджытæй.

Ды куыд загътай, Ахмед, афтæмæй ацы проблемæ ис алы адæймагæн дæр. Æппæт динтæ дæр фæлварынц уыцы проблемæ аскъуыддзаг кæныныл; æппæт паддзахадтæ дæр рауадзынц закъæттæ, цæмæй æрмæст фæкъаддæр кæной тæригъæддзинады æндæр æмæ æндæр разындытæ. Фæлæ, æвæццæгæн, иуыл æвзæрдæр у уый, æмæ адæймаг нæу тæригъæдджын, тæригъæдтæ кæй аразы, уымæн, фæлæ иннæрдæм – уый тæригъæдтæ аразы, тæригъæдджын кæй у, уымæн. Цымæ алы адæймаджы дæр ис тæригъæдтæ æмæ æвзæрдзинæдтæ чи уадзы, ахæм чысыл фабрикæ, зæгъгæ, уый у уый хуызæн. Миййаг афтæ нæу? – бафарста Хамди, Ахмедмæ лæмбынæг кæсгæйæ.

– Хъыгагæн, хъуамæ сразы уон ууыл, адæймаджы тыххæй ды бынтон раст кæй загътай. Уый æцæгдæр у хорздзинады æмæ æвзæрдзинады цахæмдæр æнахуыр змæст, – дзуапп ратта Ахмед. – Фæлæ сайтан цы аххосджын у?

– Æмбарыс, тæригъæддзинады фæрцы сайтан хицауиуæг райста адæймаджы цардыл æмæ æнæхъæн æхсæнадыл дæр, – загъта Хамди, – Уый, кæддæр Адамы æмæ Евайы фыдæвзарæны бакæнгæйæ, абон йæ хъуыддаг дарддæр кæны ахæм хуызы. Уый растдæр афтæ сайы адæмы, цæмæй мах афтæ цæрæм тæригъæдты мидæг. Æмæ уæдæ тæригъæды фæрцы сайтан уромы йæ бартæ нæ цардыл, уымæн æмæ нæ растдæр тæригъæд хицæн кæны Хуыцауæй. Растдæр тæригъæды аххосæй ныртæккæ дуне ис ахæм тæссаг уавæры.

Хуыцау алцыдæр сфæлдыста иттæг хорз, фæлæ адæймаг дунемæ æрхаста бирæ фыдбылыз, – зæгъæм, адæмты 'хсæн хæст, æфхæрд æмæ уый фæстæ та адæймæгты 'хсæн æуыцы æнæраст ахастытæ æмæ, зæххыл адæймаджы цард чи халы, æвзæрдзинады бирæ æндæр ахæм хуызтæ.

– Гъемæ уæдæ, дæу зæгъын фæнды, Хуыцау æцæгдæр мах бынтон ахæмтæй не сфæлдыста æмæ дунейы абоны уавæр у Адамы тæригъæддзинады фæстиуæг? – бафарста Ахмед.

– Раст у, кæй зæгъын æй хъæуы, – загъта Хамди.

– Тæригъæд адæймаджы бацыд Адамы фæрцы, куыд фыст у, афтæ:

«Уымæ гæсгæ, ну адæймагæй тæригъæд куыд бацыд дунемæ æмæ тæригъæдæй мæлæт, афтæ мæлæт дæр бахызт æппæт адæмæ, уымæн æмæ уый мидæг нуылдæр тæригъæд ракодтой.» (2)

Тæригъæды фæстиуджытæй иуыл фыддæр уыд мæлæт, куыд физикон, афтæ удон мæлæт дæр.

– Физикон æмæ удон мæлæт? – бафарста Ахмед æмæ дисгъуызæй бакаст Хамдимæ. – Æмæ цы у удон мæлæт та?

– Хуыцау адæймагæн загъта, зæгъгæ, уый дыргъ куы бахæра, уæд æнæмæнг дæр «мæлæтæй амæлдзæн», – дзуапп ратта Хамди. – Æмæ уæдæ Хуыцау раст кæй у æмæ кæддæриддæр Йæ дзырды хицау кæй у, уымæ гæсгæ адæймагадмæ бацыд мæлæт æмæ уыцы бонæй фæстæмæ алы адæймаг дæр, абон уа æви фæстæдæр, хъуамæ сæмбæла мæлæтыл. Фæлæ адæймаг тæригъæд куы ракодта, уæд уый амард удон æгъдауæй дæр.

– Уый та куыд? – бафарста Ахмед.

– Тæригъæды фæстиуджытæ æркодтой уымæ æмæ адæймаг тард æрцыд дзæнæтæй, – загъта Хамди. – Уый тард æрцыд, Хуыцауимæ сыгъдæг æмæ æххæст ахастыты кæм цард, уыцы бынатæй, æмæ йæ цæрын бахъуыд дзæнæты æддейæ. Адæймаг амард удон æгъдауæй, йе тæригъæды ахосæй удæгас æмæ сыгъдæг Хуыцауæй хицæнгонд куы 'рцыд, уæд. Афтæмæй уый æрмæстдæр адæймаджы тæригъæд æмæ æвзæрдзинад хицæн кæнынц йæ Хуыцауæй. Растдæр тæригъæды ахосæй адæймаг æнгомæй нал цæры Хуыцауимæ. Цæмæйдæриддæр Хуыцау у сыгъдæг æмæ раст, Уымæн ницы бастдзинад ис тæригъæдимæ æмæ нæ раст уый тыххæй хъæуы Ирвæзынгæнæг (*Монаджи*), Кæцы нæ фервæзын кодтаид тæригъæды æппæт фæстиуджытæй. Ахмед, дæу уырны, æппæт дæ тæригъæдтæ фыст кæй сты, уый?

Ахмед, цыма цъус фæтыхст, афтæмæй загъта:

– Æз зонын, уыдон кæй фæфыссынц, алы адæймагимæ дæр чи фæцæуы, уыцы дыууæ зæды.

– Хуыцау мах тыххæй зоны алцыдæр, – дарддæр дзырдта Хамди. – Алы хорз ракодн дæр æмæ алы æвзæр ракодн, алы дзырд, алы хъуыды, алы фæнд (*нейя*). Æппæт уыдæттæ фыст сты Хуыцаумæ. Ды зоныс, тæрхоны бон (*йом аль-хисаб*) дæ хъуыддæгтæн куыд аргъ цæудзæн, уый?

– Нæ, æрмæст æй Хуыцау зоны, – сабырæй загъта Ахмед.

– Хуыцау дæ уарзы, Ахмед. Дæ зæрдыл дар уый, æмæ нын Хуыцауы Уæрыкк, Йесо, Марийы лæппу, Йæхиуыл кæй ахаста æппæт нæ

тæригъæдтæ. Хатыр ис алцæй тыххæй дæр, – сабыргай загъта Хамди.

Ахмед чысыл ахъуыды кодта, стæй загъта:

– Кæд Мессия афтæ ахсджиаг у, уæд Адам æмæ Ева уый тыххæй цæуылнæ фехъуыстой?

– Ды мыл баууæнддзынæ, Мессийы тыххæй уыдон фехъуыстой, зæгъгæ, афтæ дын куы зæгъон, уæд? – загъта Хамди.

– Нæ, уый гæнæн бынтондæр нæй, цæмæй Адам æмæ Ева Уый тыххæй фехъуыстаиккой, – дисы бацыд Ахмед.

– Хуыцау уарзы адæймаджы æмæ йæ фæнды уымæ æмхиц уæвын, – дзуапп ратта Хамди. – Раст уый тыххæй Уый Мессийыл дзурын райдыдта сæрысуангæй. – Адам æмæ Евайыл цы фыд цау æрцыд, уым уыдонæн лæвæрд æрцыд ныфсæвæрд, кæцы дзырдта иу райдзæст бон адæймагыл сайтаны хицауууæг чи ныссаста, уыцы ирвæзынгæнæджы тыххæй. Хуыцау дзырдта сайтанæн, Адам æмæ Ева та уый фехъуыстой:

«Хæрамдзинад байтаудзынæн де ‘хсæн æмæ дæ усы ‘хсæн, дæ таунаджы ‘хсæн æмæ уый таунаджы ‘хсæн; уый дæ цæвдзæн дæ сæр, æмæ йын ды та рæхойдзынæ йæ зæвæтыл.» (3)

Æнæхъæн Библийы дæргъы лæппуты хонынц сæ фыды номæй – Авраамы фырт, Иаковы фырт æмæ афтæ дарддæр, фæлæ ам фыст ис «усы таунаджы» тыххæй. Иу бон куы уа, уæд æрцæудзæн фыд кæмæн нæ уа ахæм Чидæр, æрмæст сылгоймаджы лæппу чи уа, ахæм адæймаг. Уыцы Лæппу ныссæттдзæн сайтаны адæймагыл хицауууæг, æниу сайтан, куыд калм, афтæ бафæлвардзæн уый амарын, йæ «зæвæтыл» ын фæхæцгæйæ.

Ай у раст афыст Йесойыл, Мариайы фыртыл цы хабар æрцыд, Йæхи нывондæн адæймагады тæригъæдты балхæнынмæ куы ‘рхаста, уый.

– Уый диссаг у, – загъта Ахмед. – Æвирхъау у, Хуыцау зæххыл фыццаг адæймæгтæн амонин кæй райдыдта Мессийы тыххæй æмæ уый ноджыдæр бæлвырд кæны Мессия æцæг кæй у сæйрагдæр, Библи цы дзуры æппæт уыдоны æхсæн. Хамди, ды мын бирæ хæринаг раттай хъуыды кæнынæн, цалынмæ не ‘ннæ фембæлд уа, уæдмæ.

– *Аль-саламо алейкум.*

– *Алейкум аль-салам.*

АВРААМЫ ФЫРТ

– Æз тынг цымыдис кæнын, – загъта Хамди – фæнды мæ *Аль-Инжилы* (Евангелийы) тыххæй цы хъуыды кæныс, уый базонын.

– Уый æцæгдæр у иуыл зæрдæмæдзæугæ чиныг, – зæрдиагæй дзуапп ратта Ахмед. – Никуы ницы кастæн ахæм æмæ тынг цымыдисон у Мессийы стыр диссæгты тыххæй кæсын, æмæ Йæ хæххон амынд та у æмбисонд. Ахæм райдзаст æмæ арфæдзинад ис уыцы ахуырады. Уый бирæ æмбарындзинаедтæ фæзылдта «сæрæй къæхтырдæм», зæгъæм, знæгты уарзын æмæ сурджыты тыххæй кувын куы амыдта, уæд.

Кувыны тыххæй Йæ ахуырад та тынг хицæн кæны, уый тыххæй раздæр цы фехъуыстон, æппæт уыдæттæй. Хъуамæ йыл басæттон, ацы чиныг мыл тыхджын тæлмæн скодта, фæлæ уымæ иумæ мæнмæ сывзæрд, цас дзуаппытæ райстон, раст уыйбæрц ног фарстытæ.

– О, уый тынг цымыдисон у, – мидбылты бахудгæйæ, загъта Хамди. – Цæй райдайæм фыццаг фарстæй, дæ разы чи сывзæрд уыдонæй.

– Куыд дæ фæнды, – загъта Ахмед. – Гъемæ уæдæ: Евангели цæмæн райдайы мыггаджы фæлтæрæй Авраамæй Давиды уылты суанг Мессийæн йæхи онг?

Иу минут ахъуыды кæнгæйæ, Хамди загъта:

– Хъуыды ма кæныс, мах раздæр уынаффæ кодтам, зæгъгæ, Библи у иу æнæхъæн æмæ дзы ис, æнæхъæн чиныджы æвдыст чи цæуы, иу ахæм темæ?

– О, хъуыды кæнын, – дзуапп ратта Ахмед.

– Æмæ йæ хъуыды кæныс, цы темæ у, уый?

– *Аль-Маших*, – загъта Ахмед.

– Дæ фарстæн дзуапп баст у уыцы темæимæ, – загъта Хамди. – Пехуымпары ныхæстæм гæсгæ Мессия хъуамæ уайд Авраамы фырт æмæ Давиды фырт.

Ахмед цасдæр рæстæг фæхъуыды кодта, Хамди йын ныртæккæ цы загъта, ууыл æмæ боны фæстагмæ загъта:

– Уый уыд цымыдисон; чи зоны ма мын ды ноджыдæр иу хатт æмæ фылдæр бамбарын кæнай уыцы пехуымпардзинæдтæ?

Иуцъус фæстæ Хамди райдыдта:

– Куыддæр иухатт, 4000 азы размæ æввахс, Хуыцау бахатыд, ныртæккæ Хуыцауы хæлар (*Халил Аллах*) кæй хонынц, уыцы Авраамæ. Авраамæн (уæд æй нырмæ йæ хуыдтой Аврам) Хуыцау бавæрдта иу ныфс. Авраамæн Уый цы загъта, уымæн хъуамæ уыдаид стыр фæстиуджытæ

“Æмæ загъта Хуыцау Авраамæн: ацу дæ зæххæй, дæ хнуæттæй æмæ дæ фыды хæдзарæй, Æз дын кæй бацамонон уыцы зæххмæ. Æмæ æз дæуæй равзæрын кæндзынæн стыр адæм, æмæ дыл раарфæ кæндзынæн, æмæ дын бæрзонд сисдзынæн дæ ном: æмæ ды уыдзынæ арфæгонд. Æз арфæ кæндзынæн дæуæн арфæгæнджытæн æмæ ралгъытдзынæн дæ фыдкойгæнджыты; æмæ арфæгонд уыдзысты дæ мидæг æппæт зæххон знамтæ.” (1)

Хуыцау æрседт, кæд ус раджы ракуырдат, уæддæр æнæзæнæг чи уыд, ахæм адæймагмæ. Уымæн Хуыцау ныфс æвæрдта зæххæй, ныфс ын æвæрдта стыр адæм дзы равзæрын кæнынæй æмæ загъта, зæгъгæ, йæ ном уыдзæн стыр æмæ зынгонд. Æппæт уыцы ныфсæвæрдтытæ Хуыцау сæххæст кодта бынтон раст, фæлæ ныфсæвæрдтæй иуыл диссагдæр уыд фæстаг – номхуындæй та, Стыр Хуыцау Авраамы фæрцы кæй раарфæ кæндзæн зæххы цъары æппæт адæмæн. Уыцы ныфсæвæрдды ис Мессийы тыххæй дзырдлæвæрд. Гъемæ уæдæ, Мессия хъуамæ уыдаид Авраамы фырт æмæ Уый фæрцы Хуыцау арфæ кодтаид æнæхъæн дунейæн.

– Фæлæ йæ ды кæцæй зоныс, ныфсæвæрд Мессимæ хаудта æви ма ноджыдæр æндæр искæмæ? – бафарста Ахмед.

– Уый æмбæрст цæуы, Фондз чиныджы (*Таурах*) дарддæр куы кæсайд уæд, – дзуапп ратта Хамди.

– Цасдæр рæстæджы фæстæ Авраамæн фæзынд дыууæ фырты. Иу–йæ ус Сарæйæ, йæ ном Исаак (*Исхак*), æмæ иу та – Сарæйы лæггадгæнæг Агарæй (*Хаджар*), æмæ йæ схуыдтой Измаил (*Ишмаэль*). Фæлæ кæд Хуыцау раарфæ кодта Измаилæн, уæддæр Уый иттæг бæрæгæй загъта Авраамæн, Исаакæн йæ раугуырды тæккæ хæд размæ, зæгъгæ, Мессийы тыххæй ныфсæвæрд хъуамæ æххæст æрцæуа, Уый куыд загъта, афтæ, Исаакы сæрты:

«Растдæр Сарра, дæ ус, ныййардзæн дæуæн фырт æмæ ды ууыл сæвæрдзынæ ном: Исаак; æмæ æрæвæрдзынæн уыинмæ Мæ ныстуан æнусон ныстуанæй æмæ йæ фæстæ йæ фæстагæттæн дæр. Æмæ Измаилы тыххæй дæр Æз фехъуыстон дæу: маенæ йын Æз раарфæ кæндзынæн æмæ йæ схъомыл кæндзынæн æмæ йæ тынг, тынг сбирæ кæндзынæн: дыууадæс къниазы райгуырды æнæ уымæй; æмæ Æз уымæй равзæрын кæндзæн стыр адæм. Фæлæ Мæ фæдзæхст æрæвæрдзынæн Исаакимæ...» (2)

– Æмæ Хуыцау кæмæн раарфæ кодта, уыцы Исмаил махæн, арабæгтæн, ссис фыд, – загъта Ахмед, – фæлæ мах, пысылмæттæ, зонæм, Исаакы байзæддагæй дæр Хуыцау бирæ апостолтæ æмæ пехуымпартæ кæй æрвыста, уый.

Дарддæр дзырдта Хамди:

– Исаакæн уыд дыууæ фырты: Исав æмæ Иаков (*Якуб*). Хуыцау фенын кодта, зæгъгæ, ныфсбавæрд Мессия æрцæудзæн Иаковы байзæддагæй, фыны йын Уый Йæхæддæг куыд байгом кодта, афтæ, æмæ загъта:

«Æз дæн Хицау, Авраамы, дæ фыды, Хуыцау æмæ Исаакы Хуыцау. Ды кæуыл хуыссыс, уыцы зæхх Æз ратдзынæн дæуæн æмæ дæ байзæддагæн. Æмæ дæ байзæддаг уыдзæн, куыд зæххон змис, афтæ: æмæ апарахат уыдзынæ денджызгæронмæ, æмæ скæсæнырдæм, цæгатырдæм дæр æмæ æмбисбонмæ: æмæ арфæгонд уыдзысты дæ мидæг æмæ дæ тауинаджы мидæг дæр зæххы цъарыл æппæт знæмтæ.» (3)

– Диссаг уый у, Хуыцау Иаковæн куы дзырдта, уæд Уый бирæбæрцæй дзырдæй-дзырдмæ сфæлхатт кодта Авраамæн райдианы ныфсæвæрд, – загъта Ахмед.

– Уый уымæн афтæ у, æмæ æцæг æгъдауæй уый у, фæлтæрæй фæлтæрмæ лæвæрд чи цыд, уыцы иу ныфсæвæрд, – дзуапп ратта Хамди. – Фæлæ, Ахмед, ды дæхæддæг куыд уыныс, афтæмæй, номхуындæй Иаковы байзæддаджы фæрцы Хуыцауы фæндыд зæххы цъары æппæт адæймæгтæн раарфæ кæнын.

– Раст у, – сразы и Хамди. – Æмæ уæдæ Израилы сывæллæтты (*бани Израиль*) ‘хсæн уыд бирæ бинонтæ. Æвæрд цæуы фарст, цымæ Хуыцау байгом кодта, Мессия кæцы бинонтæй кæнæ мыггагæй рацæудзæн, уый. Хуыцау сæвзæрста Давиды (*сайедна Давуд*) æмæ йемæ сарæзта ныстуан. Бирæ пехуымпардзинæдты Хуыцау гом кодта, зæгъгæ, Мессия уыдзæн Давиды мыггагæй. Давидæй дыууæ сæдæ азæй фылдæры фæстæ чи цард, уыцы пехуымпар Исаия, Иессейы мыггаг æрæмных кодта конд бæласимæ. Иудадзыг зæгъгæйæ, Иессей хуыдтой Давиды фыды. Ацы бинонтæй, дзырдта Исаия, рацæудзæн, Хуыцауы Уд кæуыл æнцой кæна, Уый. Уый сараздзæн, дзæнæты хуызæн чи уа, ахæм Паддзахад, æмæ уыцы паддзахады алчидæр зондзæн Хуыцауы. Исаия фыссы:

«Æмæ сырæздзæн Иессейы ундагæй къабаз, æмæ æрзайдзæн йæ ундагæй къалиу; æмæ Ууыл æнцой кæндзæн Хуыцауы Уд...

Уый тæрхон кæндзæн мæгуыртыл раст æмæ зæххыл хъызæмаргæнджыты хъуыддæгтæ скъуыддзаг цæудзысты æцæгадмæ гæсгæ. Æмæ уыдзæн уыцы бон: Иессейы ундагмæ, кæцы суыдзæн куыд тырыса адæмтæн, сиддысты муртаттæ – æмæ йæ æнцой уыдзæн кад.» (4)

– Ныр æркæсæм, цымæ йæ раст бамбæрстон, – загъта Ахмед. Æмæ уæдæ Хуыцау байгом кодта, Мессия уыдзæн Авраамы, Исаакы, Иаковы æмæ Давиды байзæддаг.

– Раст у! – худгæйæ загъта Хамди. – Æмæ Евангели мах куы кæсæм, уæд махæн нæ бон у уынын уый, æмæ Мессия райгуырд пехуым-пардзинаедтæм гæсгæ. Раст уымæ гæсгæ Евангели райдайы мыггаджы фæлтæрæй, кæцы æвдисы, зæгъгæ, Мессия у Авраамы æмæ Давиды фырт.

– Ноджыдæр та бафидаргонд куыд æрцыд, афтæмæй Библийы сæйраг темæ у Йесо, Мариайы лæппу, – загъта Ахмед. – Фæлæ æнæгуызаваæ дæн, ды йæ дæхæдæг дæр кæй æмбарыс, ныр ма мæм ноджы фылдæр зын фарстытæ кæй ис, уый, фæлæ уыдонимæ æз банхъæлмæ кæсдзынæн иннæ фембæлдмæ.

– *Аль-саламо алейкум.*

– *Алейкум аль-салам.*

ХУЫЦАУ У ИУ

– Ды ныртæккæ цы уыныс? – загъта Ахмед, æртæ æнгуылдзыл схæцгæйæ.

– Уынын иу къухы æртæ æнгуылдзы, – худгæйæ загъта Хамди, уымæн æмæ зыдта, Ахмеды цы зæгъын фæнды, уый.

– Хамди, – дарддæр дзырдта Ахмед, – дæумæ гæсгæ Хуыцау иу у æви æртæ сты?

– Чи зоны, ды кæронмæ нæ бамбарай, мæн куыд уырны, уый, – дзуапп ратта Хамди, – фæлæ дæу бамбарын хъæуы уый, æмæ мæн кæй уырны иунæг Хуыцау, кæцы сфæлдыста арв æмæ зæхх, æппæтхъомысджын, æппæтзонæг, алкаемуæвæг.

Ды зоныс уый, æмæ мæ уырнындзинад кæй бындуриуæг кæны Библийыл, æмæ Библи та амоны, зæгъгæ, Хуыцау иу у; ацы æцæгдзинад фыст ис Библийы бирæ бынæтты.

– Фæлæ Хуыцауæн йæ бон нæу æмæ уа æртæ æмæ иу æмрæстæджы, – фидарæй расидт Ахмед, ноджыдæр та схæцыд æртæ æнгуылдзыл æмæ йæ ныхасмæ бафтыдта:

– $1+1+1=3$, иу нæ, фæлæ...

– Ды цал Ахмеды дæ, иу æви дыууæ? – бафарста Хамди.

– Кæй зæгъын æй хъæуы, иу, – загъта Ахмед.

– Фæлæ Хуыцау сфæлдыста дæу буар æмæ удимæ, – загъта Хамди.

– Дæ буар Ахмед у?

– Кæй зæгъын æй хъæуы, – дзуапп ратта Ахмед.

– Æмæ дæ уд дæр Ахмед у? – бафарста Хамди.

– У, – загъта Ахмед, Хамди кæцырдæм аразы йæ дзырд, уый æмбаргæйæ.

Хамди ныхас адарддæр кодта:

– Цæуылнæ ис гæнæн, æмæ Хуыцау уа иуы мидæг æртæ, кæд æмæ махæй алкæйдæр Уый сфæлдыста, куыд иуы мидæг дыууæ, афтæ?

Хамди, иу минут сабырдзинады фæстæ дарддæр дзырдта:

– Зæгъæм, Хуыцау у иу æнæхъæн, æртæ цæсгомы йæхи чи æвдисы, ахæм иу Чидæр – уымæ гæсгæ цас уызæн $1+1+1$?

– Иу, – сабыргай загъта Ахмед. – Фæлæ Йесо, Мариайы лæппу – Хуыцауы фырт нæу, æрмæстдæр адæймаг у, – Ахмед лæмбынæгæй бакаст Хамдимæ. – Æмæ уæдæ дæумæ гæсгæ, Мессия Хуыцауы фырт у?

– Æмæ дæумæ гæсгæ-та, æз куыд нымайын? – бафарста Хамди.

– Мæн æххæстæй нæ уырны, – дзуапп ратта Ахмед. – Фæлæ мæнмæ гæсгæ, дæу уырны, цымæ Хуыцауæн физикон бастдзинад уыд Чызг Мариимæ æмæ сын райгуырдыс лæппу.

– *Астагфер Аллах!* (Ныххатыр кæн Хуыцау!) – фæхъæр кодта Хамди. – Æз бынтондæр афтæ нæ нымайын, æмæ нæ зонын, уый кæй уырны, Мессийы фæдонтæй никæй.

Ахмед дисы бацыди æмæ бафарста:

– Æмæ дæ уæд цы уырны?

– Мæн уырны, Хуыцау у æнусон; Уый уыд æнустæм, цалынмæ исты уыд фæлдыст, – дзуапп ратта Хамди. – Евангели куы æмбарын кæны, Мессия чи у, зæгъгæ, уæд уый райдайы дунемæ Йæ райгуырдæй нæ; нæ, Евангели райдайы æнустæй, цалынмæ Хуыцау дуне сфæлдыста. Фыст ис Евангелийы:

«Райдайæны уыд Дзырд æмæ Дзырд уыд Хуыцаумæ, æмæ Дзырд уыд Хуыцау. Уый уыд райдайæны Хуыцаумæ. Æппæт дæр Уый сæрты уæвын райдыдта, æмæ æнæ Уый ницы уæвын райдыдта, цы уæвын райдыдта. Уый мидæг уыд цард...» (1)

– Хуыцау сфæлдыста дуне Дзырдæй, афтæ нæу?

– О, раст у. Хуыцау загъта: «Уадз æмæ уæт! Æмæ ссис (*кун фа якун*), – дзуапп ратта Ахмед.

– Гъемæ уæдæ, Хуыцау сфæлдыста дуне Йæ Дзырдæй, – загъта Хамди, – æмæ Хуыцауæй чи рацыд, уыцы Дзырд уыд Хуыцауы хай æмæ уыд æххæст Хуыцауы сфæлдисæг, аразæг тыхæй æмæ уыцы Дзырд здæхт кæдæм фæнды ма цыдаид, уым æвзæрд цард йæ бирæхуызон хуызты.

– О, æз разы дæн, фæлæ цахæм у уыцы раныхасы нысаниуæг: «Дзырд уыд Хуыцау»? – бафарста Ахмед.

– Æз, зæгъæм, тæрхондоны æвдисæн уыдтæн, уæд мæнæн ахицæнгæнæн нæ уыдаид мæ ныхæстæй, – дзуапп ратта Хамди. – Мæ ныхæстæ æвдыстайккой мæн æмæ уыдаиккой мæ хай. Мах демæ ам куы фæбадæм æмæ куы фæныхас кæнæм, уæд нæ ныхæстæ вæййынц нæ хай, æмæ уæдæ мах æвдыст вæййæм нæ ныхæстæй. Дун-дунейы Хуыцау куы фæлдыста, уæд кæй загъта, уыцы Дзырд уыд Уымæ иу; дæуæн дæ бон нæу Хуыцауы ахицæн кæнай Йæ Дзырдæй. Ай Хуыцауы æнусон Дзырд, кæцы у иу Йемæ æмæ йæ мидæг хæссы Йе 'ппæт миниуджытæ æмæ æвдыст æрцыд Йесойы, Мариаы лæппуйы, куыд фыст у, афтæ:

«Æмæ Дзырд сси Буар æмæ цард махимæ, дзаг хорз лæвар æмæ æцæгадæй; æмæ мах федтам Йæ кад, куыд Фыдæй нунæггуырды кад.» (2)

Хамди дарддæр дзырдта:

– Хуыцау Йæхи тыххæй цыдæриддæр загъта, Йе 'ппæт миниуджытæ æвдыст æрцыдысты Мессийы мидæг.

– Хуыцау сыгъдæг у. Адæм куы уыдтой, Мессия куыд сыгъдæг у, уый, уæд дзы Йæ мидæг уыдтой Хуыцауы сыгъдæгдзинад.

– Хуыцау у уарзондзинад. Мессия адæмы куыд уарзы, уыдон уый куы федтой, уæд уыдон Уый мидæг федтой Хуыцауы уарзондзинад.

– Хуыцаумæ ис æппæт тых æмæ бартæ. Адæм куы федтой, Уый доны сæрты куыд цыд, тыхджын дымгæтæн бардзырд куыд иу лæвæрдта æмæ сæ куыд сабыр кодта, хойраг куыд фылдæр кодта, куырмыты куыд дзæбæх кодта æмæ мæрдты куыд æгас кодта, уæд уыдон федтой Хуыцауы хицаууæгад, тых æмæ кад, кæцы Уый æвдыста Йæ мидæг.

– Фæлæ Хицауæн Йæ бон куыд уыд дарддæр баззадаид алкæмуæвæг, Йæхи æрмæст иу адæймагæй арæнгонд куы скодта уæд? – нæ саст Ахмед.
– Уый Мессийы мидæг куы уыд, уæд цымæ кæцыдæр рæстæг Хуыцау фæуагъта дун-дунейæн разамынд кæнын?

– Ахмед, – загъта Хамди, – ахъуыды ма кæн, мах цыма стæм æгæрон океаны; мах океаны ауагътам агуывзæ æмæ дзы систам дон. Донæн анализ куы саразæм, уæд фæхатдзыстæм, агуывзæйы донæн ис, океаны цы дон ис, раст ахæм миниуджытæ. Раст афтæ у Мессимæ дæр. Æнусон æппæтхъомысджын Хуыцау ис алы раны дæр æмæ æмрæстæджы Уый фæзыны, Йæхи æргом кæны Мессийы мидæг уыцы миниуджытимæ æмæ уыцы хицаууæгимæ. Фæлæ Йæхи Мессийы мидæг равдисгæйæ Хуыцау Йæхи нæ арæнгонд кæны. Уый фыццагау у æнæкæрон.

– Фæлæ Хуыцауæн йæ бон нæу Йæхи равдиса адæймаджы мидæг, – загъта Ахмед.

– Махæн нæ бон куыд у арæнгонд кæнæм Хуыцауы? – бафарста Хамди.
– Махæн нæ бон куыд у дзураем æппæтхъомысджыны тыххæй, зæгъгæ, Уымæн «Йæ бон нæу»? Цымæ Уымæн Йæ бон нæу æппæт аразын?

– О, кæй зæгъын æй хъæуы, Уымæн Йæ бон у алцыдæр, – дзуапп ратта Ахмед. – Фæлæ мæн нæ уырны, Уый Йæхи адæймаджы мидæг кæй равдыста, уый.

– Хорз у, æмæ мах сразы стæм, уый махæн кæй у проблемæ, фæлæ Хуыцауæн нæ, ууыл, уымæн æмæ Уымæн йæ бон у, цы Йæ бафæнда, æппæт уыдон сараза, – загъта Хамди, – кæд ды уый раздæр нæ зыдтай, уæд ды цы загътаис, куы фехъуыстаис, зæгъгæ, Хуыцау фæзынд судзгæ къутæры æмæ къутæрæй дзырдта Моисеймæ?

Ахмед чысыл ахъуыды кодта æмæ фæхудт йæ хъуыдытыл – уый бамбæрста, Хуыцауæн адæймаджы мидæг къутæрæй фæзынын зындæр кæй нæ уыдаид, уый.

Хамди дарддæр дзырдта:

– Ахмед, чысыл ахъуыды кæн, «Хуыцауы Дзырд» æмæ «Хуыцауы Уд» (*Каллимаат Аллах ва Рух Аллах*) кæй хонынц, Уый æцæгæй чи у.

Æгæристæмæй Хуыцауы Уд дæр иу у Хуыцауимæ. Мах зонæм, Хуыцауы Уд æрцыд Чызг Мариайыл, уый басывæрджын æмæ ныййардта Мессийы, зæд Гавриил ын куыд загъта, афтæ:

«Сыгъдæг Уд æрцæудзæн Дæуыл, æмæ Æппæтбæрзонды тых æрауон кæндзæн Дæу: уымæ гæсгæ Сыгъдæг гуырд дæр хуыйндзæн Хуыцауы Фырт.» (3)

Фарст ис уый мидæг, ахæм хуызы дунемæ Чи æрцыд, Уый чи у?

Ахмед, зæгъæм, Мессийы рæстæджы ды уыдтæ дохтыр æмæ дæ бахъуыд Йæ райгуырды тыххæй æвдисæндар ныффысын. Куыд æй ныффыссис? Цахæм ном дзы банысан кæнис?

– Æвæццæгæн æз ныффыссин «Йесо, Мариайы лæппу», – загъта Ахмед.

– Æмæ мады ном та? – бафарста Хамди.

– Цæй, уый та уыдаид Чызг Мариа, – загъта Ахмед.

– Æмæ боны фæстагмæ махæй домд цæуы фыды ном ныффыссин, – мидбыл худгæйæ, загъта Хамди.

– Нæ, уымæн фыд нæ уыд, – дзуапп ратта Ахмед, тынгдæр бахудгæйæ.

– Махæн, кæй зæгъын æй хъæуы, нæ бон уыд уыцы графа ахах кодтаиккам, уымæн æмæ Уымæн нæ уыд зæххон фыд, – загъта Хамди.

– Æви махæн нæ бон уыдаид нæхи бафæрсын, уæдæ Уый кæцæй æрцыд? Цахæм равзæрд ис, Хуыцауы Дзырд æмæ Хуыцауы Уд кæй хонынц, Уымæн? Чи у Уый æцæгæй, уæларвæй чи æрцыд, Уый? Уый Йæхæдæг дзуры:

«Хуыцауы дзул Уый у, Кæцы æрцæуы уæларвтæй æмæ дæтты цард дунейæн... Æз дæн царды дзул; Мæнмæ æрцæуæг нæ кæндзæн æххормаг, æмæ Мæныл æууæндæг дойны нукуы кæндзæн.» (4)

«Æз – æгас дзул, уæларвæй æрцæуæг: ацы дзул чи хæра, цардзæн мыггагмæ; Æз цы дзул раттон, уый у Мæ Буар, кæцыйы Æз ратдзынæн дунейы царды тыххæй.» (5)

Ахмед, Уый æрцыд, цæмæй Йæ буар ратта нывондæн адæймагады тыххæй. Хуымæтæджы дзул чи хæры, уый хæлц дæтты æмæ ахъаз кæны йæ физикон цардæн. Уæларвæй æрхизæг Хуыцауы дзул чи хæра, уый та исы удон цард, æнусон цард. Мессийыл чи æууæнды æмæ Уымæ хай кæмæн ис, уый та исы ахæм цард, кæцы сæтты йæ мидæггаг стонгдзинад æмæ дойны – Хуыцауы дойны. Уый æз мæхæдæг бавзæрстон! Мессия – уый у Хуыцауы нывонд дæуæн, Ахмед.

– Æз нырма цæттæ нæ дæн уымæ, – сабыргай дзуапп ратта Ахмед. – Мæнæн мæ сæры зилдох кæнынц бирæ хъуыдытæ. Æз æмбарын, Хуыцауы дæ уырнындзинад дын æз бынтондæр раст кæй не ‘мбæрстон, уый, æмæ ды кæй æууæндыс иунæг Хуыцауыл æмæ Уый Йæхи кæй равдыста Мессийы мидæг. Ды зоныс, æз Мессийы зæрдиагæй кæй уарзын уый, фæлæ мæнмæ нырма ис, дзуапп чи домы, ахæм фарстаты рæнхъ. Мæнмæ гæсгæ, Хамди, мах уыдонмæ бавналдзыстæм нæ иннæ фембæлдды рæстæджы.

– *Аль-саламо алейкум.*

– *Алейкум-аль салам.*

ХУЫЦАУ АЕМÆ АДÆЙМАГ

– Æз æдзух фæхъуыды кæнын нæ фæстаг ныхасыл, – загъта Ахмед. – Фыццаг ды загътай, зæгъгæ, Йесо, Мариайы лæппу у адæймаг, стæй та загътай, зæгъгæ, Уый мидæг Хуыцау равдыста Йæхи.

– Æмæ уæдæ Уый æцæг чи у? Афтæ нæ цæуы æмæ сымах Мессийæй сарызтат Хуыцауы Фырт, афтæмæй та Уый у æрмæстдæр у Мариайы лæппу?

– Ды зоныс, Ахмед, – райдыдта Хамди, – уыцы фарстæн дзуапп у дæгъæл æнусон цардмæ Хуыцауимæ, куыд ам, афтæ æнусондзинады дæр. Уый уыдаид «*ширк*» (Хуыцауы искæимæ æмхуызоныл банымайын), мах адæймагæй Хуыцау куы саразикам, уæд. Фæлæ Библи дзуры уый, æмæ Хуыцау адæймаджы мидæг кæй раргом ис, иннæрдæм нæ, фæлæ.

Мах не 'ппæт дæр разы кæнæм, Мессия куыд адæймаг кæй райгуырд, ууыл. Пехуымпардзинæдтæм гæсгæ Уый у Авраамы фырт, Давиды фырт æмæ Мариайы фырт. Фæлæ уыцы пехуымпардзинæдты, кæцытæ загъд уыдысты Мессийы райгуырдаг бирæ раздæр, Хуыцау хъусын кодта, зæгъгæ, Уый нæм æрцæудзæн Мессийы цæсгомы.

– Дæу цы, æцæгæй фæнды уый зæгъын, æмæ Мессийы агъоммæ апостолтæ æмæ пехуымпартæ амыдтой, зæгъгæ, Хуыцау Йæхæдæг раргом уыдзæн Уый мидæг? – дисы бафтыди Ахмед.

– Æппæт Библийы сæйраг темæ у Мессия. Уымæ гæсгæ дис кæнын нæ хъæуы, Мессийы тыххæй æцæгдзинад Хуыцау нырма пехуымпартæн дæр кæй æргом кодта, ууыл! – загъта Хамди.

– Фенын ма мын кæн, – æрдомдта Ахмед. – Мæн тынг фæнды уыцы бынат фенын.

Хамди иу минут ахъуыды кодта, стæй загъта:

– Хуыцау, æввахс 700 азы раздæр нæ эрæйы агъоммæ пехуымпар Михейы фæрцы байгом кодта, зæгъгæ, Мессия райгуырдзæн, Вифлеем цы хуыйны, уыцы сахары. Уый ма байгом кодта, зæгъгæ, чи райгуырдзæн, Уый уымæй бирæ раздæр кæй уыд.

«Æмæ ды Вифлеем – Ефрафа, чысыл дæ миййаг мингай Иудеоннты 'хсæн? Дæуæй Мæнæн равзæрдзæн Уый, Кæцы хъуамæ уа Израилы Хицау æмæ Кæцыйы равзæрд у райдайæнæй, æнусон бонтæй.» (1)

Мессия райгуырд Вифлеемы, Евангелийы фыст куыд у афтæ:

«Афтæ ацыд Носиф дæр Галилейæ, Назарет сахарæй Иудеймæ,

Давиды сахар Бифлеемæ, уымæн æмæ уый уыд Давиды хæдзар æмæ мыггагæй, ныфффысынмæ йæ куырды ус Марнаимæ, кæцы уыд сывæрджын. Уыдон уым куы уыдысты, уæд йæ афон æрцыд ныййарынæн; æмæ ныййардта йæ фыццаг фыртты.» (2)

Фарст ис уый мидæг, чи у, дунемæ цалынмæ райгуырды, уæдæй бирæ раздæр чи уыд, Уый? Уый йæхæдæг дзырдта, чи дызæрдыг кодта, уыцы иудейтимæ куы ныхас кодта Иерусалимы (*Аль-Кодс*), уæд:

«Уæ фыд Авраамæн æхсызгон уыд Мæн бон фенын: æмæ федта æмæ сцин кодта. Уый тыххæй загътой Уымæн Иудейтæ: Дæуыл куы нæма цæуы фæндзай азы дæр – æмæ Ды федтай Авраамы? Йæсо загъта уыдонæн: æцæг, æцæг загътын сыхахæн: Авраамæй дæр раздæр Æз дæн.» (3)

Мах зонæм, Авраам нæ эрæйы агъомæ æввахс 2000 азы размæ кæй цард, уый.

– Æмæ уæдæ Мессия йæхæдæг дзырдта, зæгъгæ, йæхи райгуырдай раздæр кæй цардис, уый, – загъта Ахмед. – Фæлæ пехуымпартæм фыст кæм ис, Хуыцау Мессийы мидæг йæхи кæй рагом кæндзæн, уый?

– Уый фыст ис Библийы бирæ бынæтты, – загъта Хамди. – Пехуымпар Исаия дзырдта, Уый тыххæй, чи равзæрдзæн уыцы чысыл бæстæйы, кæм схъомыл и Йесо, Мариаы фырт. Уый сараздзæн æнусон паддзахад, йæ сæйраг минууæг кæцыйæн уыдзæн Хуыцауы фарн. Уый афтæ дæр, Давиды фырт уæвгæйæ, йæхæдæг æнустæм хицауиуæг кæндзæн ацы паддзахадæн. Пехуымпар фыссы, Мессия чи у уый, æндæр æмæ æндæр нæмтты фæрцы, кæцытæй йæ схуыдтой:

«Уымæн æмæ сывæллон райгуырды махæн, Фырт лæвæрд æрцыд махæн; хицауиуæг йæ уæхсджытыл æмæ йыл сывæрдзысты ном: Диссаг, Уынаффæгæнæг, фидар Хуыцау, æнусы Фыд, дунейы Æлдар. Уый хицауиуæджы æмæ фарны, кæрон нæй Давиды паддзахы бадæны æмæ йæ паддзахады мидæг, цæмæй йæ Уый стыхджын кæна æмæ сфидар кæна тæрхон æмæ рæстдзинадæй нырæй фæстæмæ æмæ æнустæм.» (4)

Мах зонæм, уыцы нæмттæ, кæцытæ Хуыцау искæмæн ратты, афыссынц уыцы лæг чи у, уый. Уæдæ чи у, Ахмед, Уый, кæй хонынц: Диссаг, Уынаффæгæнæг, фидар Хуыцау, æнусы Фыд, дунейы Æлдар?

– Мæнмæ афтæ кæсы иумæйаг хуызтæй æз æмбарын райдыдтон

Мессийы фæлгонц, Йæ райгуырды агъоммæ Уый тыххæй пехуымпартæ куыд фыстой, афтæ, – загъта Ахмед. – Фæлæ цыма æцæгдæр дзырд ууыл цæуы, зæгъгæ, Хуыцау æрцæудзæн ацы дунемæ, кæцы Уый Йæхæдæг сфæлдыста?

– Иоанн Аргъауæг (*Яхъя Ибн Закарья*) уыд Мессийы æмдуггаг, – загъта Хамди. – Уый уыд æрвыст Хуыцауæй, цæмæй адæмы бацæттæ кæна Мессийы æрцыдмæ, цæмæй сæ бон уа æрфæсмон кæнын æмæ Йыл баууæндын. Иоанны куы бафарстой уый йæхæдæг чи у, æмæ йæ Хуыцау цæмæн æрырвыста, уæд уый дзуаппæн æрхаста пехуымпар Исайы дзырд, 40-æм сæрæй, цы ран дзуры:

«Дзыназæджы хъæлæс æдзæрæг раны: æрцæттæ кæнут фæндаг Хицауæн. сраст кæнут быдыры фæндæгтæ нæ Хуыцауæн. Алы дæлвæз уадз æмæ байдзаг уæд, алы хох æмæ обау уадз æмæ фæныллæг уæд, зылындзинæдтæ сраст уæд æмæ æнæраст фæндæгтæ слæгъз уæд. Æмæ раргом уыдзæн Хуыцауы кад æмæ фендзæн Хуыцауы ирвæзындзинад алы буар дæр.» (5)

Исаия цæуыл фыссы, уый зæрдыл æфтауы стыр паддзахы æрцыд. Уымæн æдзæрæграныл саразын хъæуы ног, раст æмæ лæгъз фæндаг. Фæлæ чи у, махмæ чи æрцæудзæн, уыцы паддзах, Ахмед?

– Пехуымпары ныхæстæм гæсгæ, Уый у Хицау, нæ Хуыцау, – ахъуыды кæнгæйæ, загъта Ахмед.

– Ныв ноджы бæрæгдæр кæны, – дарддæр дзырдта Хамди, – фыстады ацы бынат дарддæр куы кæсæм, уæд. Уым фыст ис:

«Фæтыхджындæр кæн дæ хъæлæс, хорзуацхæссæг Иерусалим! Фæтыхджындæр кæн, ма тæрс; зæгъ Иудейæгты сахартæн: мæнæнæ Хуыцау! Мæнæ Хицау Хуыцау æрцæуы тыхимæ æмæ Йæ хæцъæф хицаунагæдимæ. Мæнæ Йæ хорзæх Йемæ æмæ Йæ фиддæн йæ цæсгомы раз. Куыд фиййау, афтæ Уый хиздзæн йæ дзуг: уæрыччыты исдзæн йæ къухтæм æмæ сæ Йæ рнуыл хæсдзæн, æмæ кæндзæн дуцгæты.» (6)

Мессия æцæгдæр æрцыд, æппæт уырнонтæн куыд Фиййау, Йæхицæй Уый Йæхæдæг куыд загъта, афтæ:

«Æз дæн хорз Фиййау: хорз Фиййау та йæ цард ратты фысты тыххæй.» (7)

Фæлæ, Ахмед, уæддæр Чи у, пехуымпары ныхæстæм гæсгæ, куыд Фиййау, афтæ чи хъуамæ æрцæуа, Уый?

– Æз хъуамæ басæттон, уый Хицау Хуыцауыл Йæхи тыххæй кæй дзуры, ууыл, – дзуапп ратта Ахмед, кæцыйы арф бацагайттой пехуымпары ныхæстæ.

Хамди дарддæр дзырдта:

– Ды æвæццæгæн куыд æмбарыс, Ахмед, афтæмæй Мессийы тыххæй уыцы пехуымпарон ныхæстæ æххæст æрцыдысты Йесойыл, Марийы лæппуыл.

Мессийы райгуырды размæ зæд Гавриил æрцыд Захариямæ, кæцы хъуамæ суыдаид Иоанн Аргъауæджы фыд. Зæд фехъусын кодта Захарийæн, зæгъгæ, йын уыдзæн фырт, æмæ йын загъта йæ фырты сæрмагонд цардыхæсы тыххæй. Зæд Гавриил загъта:

«(Уый) Сыгъдæг Удæй сæххæст уыдзæн йæ мады гуыбыны уæвгæйæ. Æмæ Израилы фырттæй бирæты раздахдзæн сæ Хицау Хуыцаумæ; æмæ æрцæудзæн Уый разæй Илиайы уды æмæ тыхи мидæг, цæмæй раздаха фыдæлты зæрдæтæ цæуæтмæ, æмæ æгоммæгæстæн, рæстгæнджыты хъуыдыты хуыз, цæмæй бавдиса Хицаумæ цæттæ адæм.» (8)

– Чи у Уый, Евангелимæ гæсгæ, Кæй размæ æрцыд Иоанн Аргъауæг, Ахмед?

– Хицау, сæ Хуыцау, – дзуапп ратта Ахмед.

– Куыддæр Иоанн Аргъауæг райгуырд ис, – загъта Хамди, – афтæ Захария пехуымпариуæг кодта йæ ноггуырд фырты тыххæй:

«Æмæ ды, сывæллон, хуыйндзынæ Æппæтбæрзонды пехуымпар, уымæн æмæ разæй цæудзынæ Хицауы цæсгомы раз – æрцæттæ кæнынмæ Уымæн фæндæгтæ, бамбарын кæныны тыххæй Йæ адæмæн, ирвæзындзинад кæй ис сæ тæригъæдтæ ныббарыны, нæ Хуыцауы хорз арф хæларзæрдæмæ гæсгæ, кæцыйæ бабæрæг кодта мах бæрзондæй Хурыскæсен.» (9)

Уымæ гæсгæ ды уыныс, Ахмед, уый, æмæ пехуымпары Исаиайы æмæ зæд Гавриилы æмæ йæхи фыд Захарийы ныхæстæм гæсгæ *Яхья ибн Закарья* æрцæудзæн Хуыцауы размæ, æмæ уый фæстæ Чи цæуа, Уый та уыдзæн Хуыцау Йæхæдæг.

– О, уый æз æмбарын, æмæ æнхъæлын, æппæт уыдон æцæгдæр кæй бæлвырд разындысты Мессия куы 'рцыд уæд, – лæмбынæгæй загъта Ахмед.

– Ай-гъай, уымæй ды дæ тынг раст, – загъта Хамди. – Чызг Мариа Мессийы куы ныййардта Вифлеемы, Давиды сахары, уæд Хуыцауы зæд æрцыд, быдыры чи уыд, уыцы цалдæр фиййæуттæм æмæ сын загъта:

«Ма тæрсут; Æз хъусын кæнын сывахæн стыр циндзинад, кæцы уыдзæн æппæт адæмæн: уымæн æмæ ныр райгуырд сывахæн Давиды сахары Ирвæзынгæнæг, Кæцы у Хицау Чырысти.» (10)

Мессия Хицау Йæхæдæг кæй у, уый ноджыдæр æмæ ноджыдæр фидар цæуы Евангелийы, зæгъæм, Уый куы сдзырдта:

«Æз æмæ Фыд – ну стæм.» (11)

– Æз райдианæй фæстæмæ тынг тыхджын уарзтон æмæ аргъ кодтон Йесойæн, Мариаы лæппуйæн, – загъта Ахмед. – Фæлæ фыццаг хатт мæнæн мæ бон у фенын æххæстæй, æцæгæй Мессия чи у, æмæ Уый дунемæ цæмæн райгуырд, уый. Æз дын зæрдиаг бузныг дæн, дæ рæстæг кæй нæ бахæлæг кодтай уый тыххæй, цæмæй мын уый бамбарын кодтаис, Хамди.

– Ахмед, – лæмбынæгæй загъта Хамди, – Мессийыл æууæндыны тыххæй дын Хуыцау æнхъары дæуæн æппæт тæригъæдты хатыр æмæ æнусон цард.

Мессия, Кæцы фæуæлахиз мæлæтыл Йæхæдæг æмæ мæрдты æгас кодта, загъта:

«Æз дæн райгасдзинад æмæ цард; Мæныл æууæндæг куы амæла, уæддæр райгас уыдзæн; æмæ алкæцы цæраг æмæ Мæныл æууæндæг нæ амæлдзæн мыггагæ.» (12)

Ахмед, дæу фæнды, Мессийыл æууæндыны тыххæй дын Хуыцау кæй дæтты, уыцы лæвар райсын?

– Ай-гъай, æз æнхъарын, цымæ мын Уый комкоммæ ныртæккæ къуырцц-къуырцц кæны мæ дуармæ, – загъта Ахмед цæссыгимæ йæ цæстытыл, – куыд райсон Хуыцауы лæвар?

– Уый зын нæу, – загъта Хамди. – Кув Хуыцаумæ дæхи ныхæстæй. Паргом ын кæн æппæт дæр – Хуыцау уæддæр мах тыххæй æппæтдæр зоны. Хатыр райс, Мессия дæу тыххæй кæй æрхаста, уыцы нывонды фæрцы. Кув, цæмæй Хуыцау дæ цардмæ æрцæуа Йæ Удæй æмæ дын балæвар кæна тых, цæмæй ды суай Мессийы фæдон, Йæ ахуыргæнинаг. Ацы куывдæй

кув Мессийы номы тыххæй. Йæ нывонды фæрцы Уый ссис æхсæнылæг дæу æмæ Фыд Хуыцауы 'хсæн.

Ахæм хуызы ды Мессийы куы райсай, куыд Хуыцауы лæвар, афтæ, уæд дæ мидæг æрцæудзæн иу диссаг. Библи амоны, зæгъгæ, ды уæлдæрæй райгуырдынæ. Ды ног цард райсдынæ Хуыцауæй, æмæ, Мессийы фæрцы, Хуыцауимæ ног сæрмагонд ахастытæ. Хуыцау суыздзæн дæ Фыд, æмæ ды та – Йæ фырт, Мессийы чи райста уыдон тыххæй Евангелийы куыд фыст ис, афтæ:

«Уыдонæн та, кæцытæ Йæ райстой, Уый номыл æууæнджытæн, ратта бар Хуыцауы сывæллæттæ уæвын.» (13)

Уыдон куывд куы фесты æмæ иумæ Хуыцауæн бузныг куы загътой, уæд Хамди мидбылты худгæйæ, загъта:

– Æгас цу нæ бинонтæм! Ныр мах, Мессийы фæрцы, æфсымæртæ стæм Хуыцауы стыр бинонты.

– Бузныг дын куыд зæгъон! – цинæфсæстæй загъта Ахмед.

– Бузныг зæгъ Хуыцауæн æмæ дæ зæрдыл дар – уый араз æрвылбон дæр, – дзуапп ратта Хамди. – Агур бастдзинад Мессийы иннæ фæдонтимæ, дæхæдæг цы хуызæн дæ ахæмтимæ. Ныр дæуæн æцæгдæр дæ бон у, Месси Йæ ахуыргæнинæгтæн куыд амыдта, афтæ кувын:

«Мах Фыд, æрвтыл уæвæг! Сыгъдæг уæд Дæ ном; æрцæуæд Дæ Паддзахад; уæд Дæ фæндон зæххыл дæр, куыд арвыл. Нæ ахсджиаг дзул нын ратт абонæн. Æмæ бахатыр кæн нæ хæстæ махæн, мах нæ хæсджынтæм куыд хатыр кæнæм. Æмæ ма бакæн мах фыдæвзарæны, фæлæ фервæзын кæн мах хинæйдзагæй; уымæн æмæ Дæу у Паддзахад, тых æмæ кад æнустæм. Аминь.» (14)

У А Е Л А М Х А С А Е Н

Хуыцауы Уæрыкк

- (1) Ром. 6:23
- (2) Иоан. 1:29
- (3) Парг. 3:20

Хуыцауы нывонд

- (1) 1 Тим. 2:5-6
- (2) Дзут. 9:22
- (3) Ис. 53:4-7
- (4) Пс. 21:15-19
- (5) Марк. 10:45

Тæригъæд

- (1) Уæв. 2:16-17
- (2) Ром. 5:12
- (3) Уæв. 3:15

Авраамы фырт

- (1) Уæв. 12:1-3
- (2) Уæв. 17:19-21
- (3) Уæв. 28:13-14
- (4) Ис. 11:1-2,4,10

Хуыцау иу у

- (1) Иоан. 1:1-4
- (2) Иоан. 1:14
- (3) Лук. 1:35
- (4) Иоан. 6:33,35
- (5) Иоан. 6:51

Хуыцау æмæ адæймаг

- (1) Мих. 5:2
- (2) Лук. 2:4-7
- (3) Иоан. 8:56-58
- (4) Ис. 9:6-7

(5) Ис. 40:3-5

(6) Ис. 40:9-11

(7) Иоан. 10:11

(8) Лук. 1:15-17

(9) Лук. 1:76-78

(10) Лук. 2:10-11

(11) Иоан. 10:30

(12) Иоан. 11:25-26

(13) Иоан. 1:12

(14) Матф. 6:9-13

СÆРГÆНДТÆ

Ахмед æмæ Хамди.....	3
Хуыцауы Уæрыкк.....	5
Хуыцауы Дзырд.....	8
Хуыцауы Нывонд.....	10
Тæригъæд.....	13
Авраамы фырт.....	17
Хуыцау у иу.....	21
Хуыцау æмæ адæймаг.....	25
Уæлæмхасæн.....	31

